

Müzeleri arkeologlardan çok "Gece köstebekleri,, besliyor..

3

Topu topu iki kişiydiler... Gece-
nin karanlığında, hafifçe aydın
latılmış bir lüks lambasının ışık-
lığında, ellerinde beş altı metre
uzunluğundaki demir şişi tepenin
çeşitli yerlerine sokup çıkartıyor-
lardı.

Yağışlardan dolayı toprak yu-
muşaktı, demir şişe toprakta
rahatlıkla ilerliyebiliyordu. Bu
iş gündüz yapmış olsalardı, gö-
renler mutlaka deli, deyip geçer
giderlerdi.

Kendilerinden onbeş-yirmi met-
re ötede yedi-sekiz tane iri çoban
köpeği merkez, bu iki kişi
olmak üzere, bir çember yürün-
gesinde dolaşıp duruyor, arada
sıradaki havlıyorlardı. Devriye gö-
revi yapan askerlerden farkları
yoktu. Bu iki kişiye çok yakın
iki iri köpek daha duruyordu
izleyen gözler ve dinleyen kulak-
larla.

Bu iki kişi aynı iş birkaç ge-
ce sabahlara kadar sürdürdüler.
Beşinci gece, gün doğmadan az
önce şişleri iyice saklayıp, yor-
gun argin evlerine dönerlerken
yarın çözecekleri bilinmezliğin
tatlı heyecanı ve sevinci için
deydiler. İstediklerine ulaşmışlar,
aradıkları antik mezarı bulmuş-
lardı.

Ertesi gece, yine el ayak çekil-
dikten sonra, aynı güvenlik ted-
biri içinde bu kez kazma ve
kürekle geldiler. Bir kazıyor, ö-
teki kürekle toprakları atıyor,
bu işi değiştirerek sırayla yürü-
tüyorlardı.

Hemen hemen bütün köy uyu-
yordu. Bir ara köpek havlama-
larından uykusu kaçan bir köylü
yattığı yerden kulaklarını ka-
barttı. Köpek havlamaları kurt-
lara karşı değildi ve "ağıldaki
üç beş mal için" tehlike yoktu.
Sağından soluna dönerken "yine
metah arıyorlar" dedi kendi
kendine.

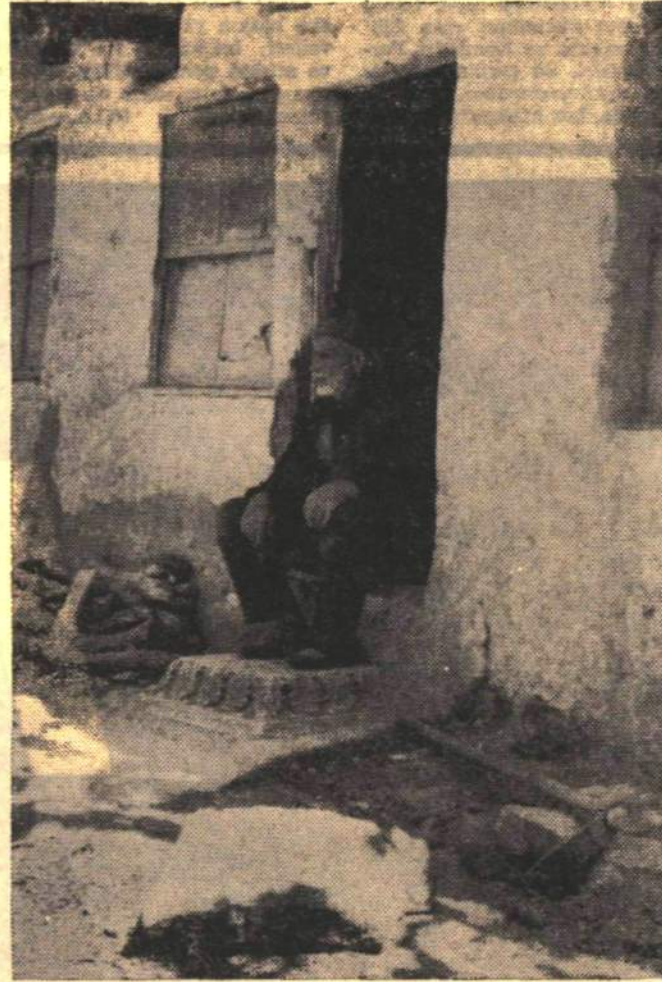
Aradan bir iki hafta geçmişti
ki köyde bir söylenti dolaştı.
«Falanca şahısla filanca şahıs»,
öteki köylülerden farklı bir ge-
lirleri olmadığı halde herbiri bir
çift öküz satın almıştı. Ayrıca
eşlerinin boynunu da birden bi-
re «beşi bir yerde»ler süslüyor-
du.

Yukarıdaki olayın Türkiye'nin
herhangi bir köyünde geçtiğini
söylemek rahatlıkla mümkündür.
Bu işte bu iki köylü birer çift
öküz ve birer beşi bir yerde sa-
hibi olmuşlardı. Oysa New York
Metropolitan Müzesi yöneticileri,
dünyanın hiçbir müzesinde olma-
yah zengin bir koleksiyona,
«gerçek bir hazineye» sahip ol-
manın gururu içindeydiler.

«Gece köstebekleri» ya da «ge-
ce arkeologları» denilen köylü-
kaçakçı tipi son yıllarda ilkel
tekniklerini geliştirmişler ve ba-
zi modern araçlarla donanmaya
başlamışlardır.

Genellikle Almanya'daki işçi
akrabalarının aracılığı ile ya da
özellikle uluslararası kaçakçıların
Türkiye'deki adamları kanalı ile
Anadolu'da dağıtılan hafif ve
portatif «metal dedektörler» le
çalışmalarını sürdürmektedirler.
Bu dedektörler toprağın altında
bulunan madeni bir kalıntının
ya da kalıntıların yerini ve de-
rinliğini göstermekte ve bu «gece
köstebekleri» de bu araçlar saye-
sinde toprağı alt üst etmektedir-
ler.

Anadolu'da kaçakçılığın yoğun-
laştığı ve örgütlendiği bölgeler
yetkililerce şöyle tanımlanmak-
tadır:

ZSİKTAŞI — İhtiyar köylü yapmış kerpiç evini, fakat eşik yük-
sek gelmiş olacak ki, köyün yanındaki bir kalıntıdan bu güz-
lim mermer sütun başlığını getirip koyuvermiş oracığa.

- (1) Van Bölgesi (Urartu uy-
garlığı)
- (2) Antalya Bölgesi (Yunan ve
Roma uygarlıkları)
- (3) Mersin - Adana - Hatay
Bölgesi (Roma uygarlığı)
- (4) Isparta - Burdur Bölgesi
(Tarih öncesi uygarlıklar)

- (5) Aydın - Denizli - Muğla Böl-
gesi (Yunan - Roma uygarlık-
ları)
 - (6) Uşak - Gediz Bölgesi (Lid-
ya uygarlığı)
- Öyküden biraz daha uzaklaşıp
gerçeğe yönelebilmek için şu a-
şağıdaki tabloya bir göz atmak
yararlı olacaktır:

TÜRK MÜZELERİNE GİREN ESERLER

Kaynağı	1971 Arkeolojik eser	Sikke	1972 Arkeolojik eser	Sikke
Bilimsel kazılardan	5,047	1,818	5,227	392
Müzelerce satın alınan	14,934	22,464	10,525	20,690
Müsadere edilenler	1,495	3,119	2,514	9,797
Bağışlar	764	970	1,270	1,498
Toplam	22,241	28,371	19,536	32,357

Tabloda görüldüğü üzere 67
değişik yerde kazı yapan arkeo-
logların bilimsel çalışmaların-
nın ürünü olan bulgulara karşı-
lık bilinen 43,000 tarihsel yerde
(hemen hemen her köy başına
bir tarih) köylülerin bir raslantı
sonucunda ya da «gece köstebek-
leri» nin «işleme-dedektör» yo-
luyla buldukları eserlerin çoklu-
ğu kendiliğinden ortaya çıkmak-
tadır.

Bundan 25 yıl önce Antalya'nın
bir köyünde buldukları tunçtan
bir «Apollo» heykelinin ayağına
ip bağlayıp çocuklarına sokaklar
da oyuncak diye veren köylüler
bugün turizmin gelişmesine pa-
ralet olarak «metah» dedikleri
bu antikaları «gâvur gömdü,
müslüman buldu... Ne yapalım
biz de sebepleniyoruz» düşünce-
siyle ellerinden geldiğince değer-
lendirmektedirler.

Yukarıdaki tabloda müzelerce
satın alınan (köylülerden) ve
müsadere edilenler (gece arkeo-
logları ile köstebeklerinden) dı-
şında Türkiye'den kaçan antika-
nın sayısının yaklaşık olarak yıl
da 100,000 kadar olduğu geçenler-
de bir yetkili tarafından açıklan-
mıştır.

Ancak bu yıl 6 Mayıs tarihinde
yürürlüğe giren ve gerçek bir
reform niteliğini taşıyan kanun
1906 yılından beri geçerli olan
antikalaşmış Osmanlı nizamna-
mesindeki 10 liralık, evet sadece
on liralık cezayı 10,000 liraya çı-
kartıp, beş yıla kadar ağır hapis
cezasını da ekleyince «gece kös-
tebeklerinin» çalışmaları yavaş-
lamıştır.

Buna karşılık bu kanundan
sonra ortaya Gogol'un «Müfetti-
şi» ya da Orhan Kemal'in «Mü-
fettişler Müfettişi» gibi bazı ye-
ni tipler türemiştir.

Özellikle Ankara - Kastamonu
arasında işgören bu müfettişler
köy köy dolaşmakta ve köylüle-
re yeni kanundan söz ederek,
bu işin yasak olduğunu anlat-
makta, kendilerini hükümet ta-
rafından görevlendirilmiş «U-
mam Müzeler Müfettişi» olarak
tanıtmaktadırlar.

Bu resmi sıfatla köylüleri, el-
lerinde sahte hüviyet kartı ile
de cesaretlendirerek sözde izinli
kazı yapmaya teşvik etmekte ve
hatta hayali bir müze için «an-
tika» toplamakta, gerekirse «de-
dektörlerini «cüz'i bir ücret»
karşılığında kiraya vermekte ve
buluntuları ucuza kapatıp, yurt
içindeki yabancı diplomatlara ya
da yurt dışına gönderip satmak-
tadırlar.

**YARIN: Karun'un
hazineleri peşinde...**